

Partimotion V332

Motion till riksdagen 2021/22:3196

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Ett levande kulturarv

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
2 Inledning.....	2
3 Museernas roll i samhället.....	3
3.1 Fri entré till fler museer.....	3
3.2 Museiverksamhet över hela landet.....	4
3.3 Museilagen.....	4
3.4 Arbetslivsmuseum.....	5
3.5 Coronapandemins påverkan.....	5
4 Samlingarna.....	5
4.1 Samlingarnas bevarande.....	6
4.2 Samlingarnas utökande.....	6
4.3 Digitalisering av samlingarna.....	6
4.4 Museernas säkerhetsarbete.....	7
5 Världsarvet och vårt ansvar.....	7
6 Kulturarvsorganisationerna.....	8
7 Immateriellt kulturarv.....	8
8 Filmiskt kulturarv.....	9
9 Skolan och kulturarvet.....	9
10 Nationella minoriteterna och urfolks kulturarv.....	10

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över möjligheten och kostnaderna för att utöka fri entré-reformen att även gälla läns museerna, stiftelsemuseerna och privata museer samt föreslå en modell för att införa indexerings som följer besöksutvecklingen i bidragsformerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över museilagens utfall och konsekvenser för att sedan presentera förslag på åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur kulturarvssektorn ska kunna säkra den kompetens man behöver för att möta besökarens önskan om digitala upplevelser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översikt av världsarvens säkerhetsarbete och återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en uppföljning av strategin för de svenska världsarven och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att både de språk och de berättelser som fanns före 1809 och som tillkommit senare får samma självklara utrymme när folkminnena ska nedtecknas och dokumenteras och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att digitaliseringen av det filmiska kulturarvet påskyndas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda vilka förutsättningar som redan finns och vilka åtgärder som behöver vidtas för att varje skola ska kunna ha en kulturpedagog knuten till sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör närmare undersöka behovet av en specifik utbildning för museipedagoger och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Kultur är en tolkning av oss, av vår tid, vårt förflutna och våra visioner. Kulturarv handlar inte bara om historia och dåtid, utan även om nutid och framtid. Kunskap om både samtidens skeenden och den bakomliggande historien bidrar till vår förståelse av vilka vi är i dag och hur vi kan forma vår framtid. För att våga tro på framtiden är insikten om att vårt samhälle alltid är under förändring avgörande. Det samhällsliga kulturarvsansvaret måste innefatta hela kulturarvet, såsom kvinnornas kulturarv, lokalsamhällets folkliga kultur, teatrarnas och filmhistoriens skatter, museiföremål, de nationella minoriteternas och de invandrade gruppernas kulturarv och hela klassamhällets historia ur olika perspektiv. Lärdomar från historien och tillgången till ett

levande kulturarv – till hela den komplexa rikedom av olika erfarenheter som är vår historia – ger oss den nödvändiga kompassen för att vi ska kunna orientera oss såväl i vår samtid som i vår framtid.

Våra kulturarvsinstitutioner ska användas i sökandet efter vår historia och som arenor för att levandegöra och visa upp den. Den statliga kulturarvspolitiken bör handla både om att säkra det kulturarv som finns och tillgängliggöra det och om att samla in nytt från vår samtid så att historieberättandet kan fortsätta.

3 Museernas roll i samhället

Museer och arkiv är exempel på folkbildande institutioner och bärare av vårt kulturarv, institutioner för vårt kollektiva minne, arenor för kulturella möten och uttrycksformer. Sveriges museer lockar sammanlagt ca 28 miljoner besökare över hela landet ett vanligt år och är en betydande del av samhället. Museer bör, med användande av modern teknik, göras till öppna dynamiska kultur- och forskningscentrum för såväl dagens som morgondagens brukare. De ska uppmuntra professionell forskning om vår historia men också ge stöd till grupper av vanliga ortsbor, föreningar och skolklasser som söker sin och sin bygds, sitt samhälles, historia.

3.1 Fri entré till fler museer

Fri entré till statliga museer är ett sätt att sänka trösklarna och öka människors tillgång till kultur och konst. Genomförandet av fri entré-reformen var en viktig del av Vänsterpartiets överenskommelse med regeringen på kulturområdet under förra mandatperioden. Det är av stor betydelse för att vårt gemensamma kulturarv blir tillgängligt för alla, oavsett storlek på plånboken.

Redan före coronapandemin uttryckte många av landets museer att man hade en tuff ekonomisk situation och var oroliga för att inte resurserna räckte till att vårda samlingarna eller för att genomföra digitaliseringar som kunde öka tillgängligheten och säkra dokumentationen. Många beklagade också att man inte hade möjlighet att arbeta med nyinköp och nutidsdokumentation. När Riksrevisionen gjorde sin granskning av fri entré-reformen konstaterades att den möjliggjorde för museerna att nå ut bredare, och ett arbete med att tydliggöra reformens syfte vidtogs. Många museer har pekat på behovet av tillskott till stödet för att kunna täcka de ökande kostnader som kommer när fler har haft möjlighet att besöka museerna. När verksamheten kan återgå till det normala och nå tidigare besöksantal är det viktigt att insatser görs för att museerna ska kunna fullfölja sitt lagstadgade uppdrag. Vänsterpartiet menar att fri entré är ett viktigt sätt att tillgängliggöra kulturarvet och samlingarna, men finansieringsmodellen behöver finslipas så att inte ökat antal besökare urholkar budgeten för andra viktiga uppgifter. På längre sikt vill vi också att fler museer ska omfattas. I tidigare budgetmotioner har vi t.ex. föreslagit att utöka reformen till att även innefatta Tekniska museet. På regional nivå har många av läns museerna tagit bort sina avgifter och det är mycket viktigt då de har stor potential att nå människor i hela landet.

Vi vill att museerna ska ses som en del av en kulturell allmännytta som alla invånare har rätt till, en gemensam skatt, och föreslår att regeringen tillsätter en utredning för att hitta en reform som möjliggör en utbyggnad och utveckling av fri entré-reformen.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över möjligheten och kostnaderna för att utöka fri entré-reformen att även gälla länsmuseum, stiftelsemuseum och privata museer; utredningen bör också föreslå en modell för att införa indexering som följer besöksutvecklingen i bidragsformerna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Museiverksamhet över hela landet

Riksantikvarieämbetet gjorde under 2020 en genomlysning av de regionala museernas villkor. Man pekade då på att bland de 24 regionmuseum fanns en betydande regional variation gällande förutsättningar och verksamhet. De regionala museerna finansieras i dag genom kultursamverkansmodellen, detta för att flytta tillbaka beslutanderätt och möjligheten till påverkan till regionerna. Länsmuseumnas verksamhet har generellt låga trösklar och genom sin geografiska utbredning möjligheter att nå fler och brett. Man har i dag ett bra samarbete som möjliggör att utbyta erfarenheter. Däremot finns ett behov av ökad samordning och samhandling för att stärka museernas verksamhet.

Ett av de stora problemen som länsmuseum i dag vittnar om är avståndet mellan förväntningarna som finns på deras verksamhet i jämförelse med de faktiska resurser man har. Även om man i dag lyckas driva bra verksamhet plus att det finns indikationer på att man faktiskt lyckas minska årsverken (arbete under ett år omräknat till heltid) är ens uppdrag brett och behovet av att man ska nå ut till fler stort. Vänsterpartiet tycker att det är viktigt med tillräckliga anslag till kultursamverkansmodellen för att täcka de inkomstbortfall många kulturinstitutioner har haft i och med pandemin, men också för att stötta upp den regionala verksamheten, t.ex. länsmuseum.

Utöver länsmuseum spelar länsstyrelserna en viktig roll i bevarandet av kulturarvet. Med sin kompetens inom kulturarv och ansvar inom kulturmiljöområdet är de en viktig samarbetspartner för kommuner, företag och privatpersoner som vill göra förändringar på fastigheter eller exploatera för byggnation. För oss i Vänsterpartiet är det av största vikt att kulturarvet kan bevaras i hela landet och att kulturmiljöer är tillgängliga för fler. Under många år har staten påfört nya administrativa uppgifter till länsstyrelserna utan att tillföra nya medel. Samtidigt är trycket högt när det gäller nya byggplaner i kommunerna. För vidare läsning av våra förslag se utgiftsområdesmotion 2021/22:3185.

3.3 Museilagen

2017 infördes en ny museilag. Den slog på ett tydligare och mer långsiktigt sätt fast museumnas fria ställning, roll och funktion genom att bilda ett generellt ramverk för det allmänna museiväsendet. 2019 gjorde Riksantikvarieämbetet en första genomlysning av hur arbetet med den nya museilagen gått. Man slog då fast att museilagen skapat en grundstruktur för en fortsatt samlad innehållslig diskussion för museum och museiområdet och att den fått en effekt på samlingsförvaltningen. Man slog också fast att den då ännu inte fått effekt i alla verksamheter som lagen reglerar eller att det ännu inte genomförts konkreta insatser angående ansvarsfördelningen.

Det har nu gått ytterligare två år och det är därför dags att se över vad den har fått för effekter och om det behövs nya insatser eller förändringar för att förbättra förutsättningarna för det allmänna museiväsendet.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över museilagens utfall och konsekvenser för att sedan presentera förslag på åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.4 Arbetslivsmuseum

Arbetslivsmuseerna berättar om, gestaltar och levandegör på olika sätt hur arbetet, arbetslivet och till viss del även livet vid sidan om arbetet har sett ut genom historien. I dag finns det ca 1 500 arbetslivsmuseer i Sverige. Museerna drivs till största del av ideellt arbetande personal och deras samlingar är mycket omfattande. Vänsterpartiet är mycket måna om att de viktiga arbetslivsmuseerna och deras verksamhet ska finnas kvar och utvecklas. Det genomförs nu en studie om arbetslivsmuseernas villkor utförd av Riksantikvarieämbetet. Det är viktigt att rapportens slutsatser tas till vara och att insatser görs för att stärka arbetslivsmuseernas position.

3.5 Coronapandemins påverkan

Under coronapandemin har ett stort antal museer tvingats stänga ner sin verksamhet och museibesöken har minskat kraftigt, vilket leder till stor påverkan på museernas ekonomi. Det innebär också att den kunskap som museibesök innebär nu under pandemin har uteblivit. Mycket arbete som skulle behöva göras och satsningar på annat än överlevnad har uteblivit. Precis som i hela kultursektorn riskerar kompetens att förloras över lång tid och uppdragen blir svårare att leva upp till när verksamheten på detta sätt behöver pausas. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att den utredning som nu pågår med anledning av kulturens uppstart särskilt beaktar museernas speciella förutsättningar och att uppstartsresurser ges för att museerna ska kunna satsa på utåtriktat arbete för att locka tillbaka besökare och nå ut till fler.

4 Samlingarna

I arkiv och på museer förvaltas och bevaras en betydande del av vårt kulturarv. Flera av de statliga museerna har samlingar som är bland Europas största och de har stort värde även för den internationella forskningen. Till exempel har både Statens historiska museer och Naturhistoriska museet runt 11 miljoner var i sina samlingar. Att dessa tas om hand är avgörande för bevarandet av vårt gemensamma kulturarv. Att förvalta en samling innebär mycket arbete och flera olika verksamheter. Det handlar delvis om att ta hand om de redan existerande samlingarna för att de ska bevaras över tid och också för att de ska vara sökbara och kunna användas aktivt. Det innebär ett arbete med att samla in i vår samtid för att det som händer nu ska kunna bevaras över tid. Arbetet med samlingarna kräver därför mycket specialkompetens och resurser. Det har under senare år kommit många larm från museisektorn där resurserna är för små för att man ska kunna uppfylla sitt uppdrag. Samlingarna riskerar att förfalla, möjligheten att samla in nytt är begränsad och arbetet med digitalisering går för långsamt.

4.1 Samlingarnas bevarande

De samlingar som finns ute i landet är av olika karaktär och behoven av konservering ser olika ut. Att ett föremål har konserverats en gång innebär inte att det kan bevaras för all framtid, utan det är ett kontinuerligt arbete över tid som behöver upprepas för att föremål inte ska gå förlorade. Olika föremål kräver olika former av specialkompetenser; det kan krävas kunskaper om allt från mycket specifika material till historiska skeenden eller regionala förutsättningar. Det är tydligt att för att arbetet med konservering ska kunna upprätthållas krävs resurser och tillvaratagande av kompetens över tid.

Förvaltningen av samlingar utgör en kärnverksamhet för museerna och är central för att bevara kulturarvet och utveckla forskningen. Många museer har flaggat för stora problem med arbetet med att bevara samlingarna. Det finns t.ex. inte resurser att utöva den aktiva konserveringen i den utsträckning som krävs. För att ta ett exempel kräver bara samlingen av tavlor från Skokloster runt 200 årsarbeten för att räddas. På vissa håll saknas rätt typ av magasin. Det behövs därför mer medel för att museerna ska få en chans att komma ikapp i arbetet med att säkra samlingarna. Vänsterpartiet har i sin budgetmotion (2021/22:3278) föreslagit en höjning av museernas anslag för att bevara och säkra samlingarna på 20 miljoner kronor. Detta är en början för att ta itu med det stora arbete som behöver göras, men fler insatser behövs.

4.2 Samlingarnas utökande

Myndigheten Statens historiska museer har i uppgift att omhänderta alla arkeologiska föremål som Riksantikvarieämbetet tilldelar dem. I tider av många infrastrukturprojekt och ökat bostadsbyggande ökar antalet föremål som ska tas om hand och i dag säger många av läns museerna nej till att ta emot föremål från deras region då de saknar rätt förutsättningar för det. Statens historiska museer kan inte neka och inte heller styra inflödet. Det finns ingen uppräknig av anslaget som följer utvecklingen och det har lett till att myndigheten saknar resurser att ta hand om alla arkeologiska fynd. Föremål som blir liggande utan att registreras kan inte sökas av forskare eller tillgängliggöras på museer och riskerar att bli förstörda när ingen hinner ta hand om dem. Vänsterpartiet föreslår därför i sin budgetmotion (2021/22:3278) en höjning av anslaget med 3,7 miljoner kronor.

4.3 Digitalisering av samlingarna

I tider av stor arbetslöshet är det här en satsning som betyder mycket både för museisektorn och för tillgängliggörandet av landets samlingar för alla invånare. Enligt Sveriges Museer behöver de 369 årsverk för att komma ifatt med det som är eftersatt. Vi vet att det är bråttom att t.ex. digitalisera ljud och bild från äldre tekniska format medan det fortfarande finns teknisk utrustning och kompetens att få tag på. Ett digitaliserat kulturarv skulle möjliggöra för fler att ta del av det, det blir tillgängligt för forskning och det får en längre livslängd. Ett nytt sysselsättningsprojekt liknande den lyckade satsningen Access, ett projekt som pågick under åren 2006–2009 och gav över 1 000 personer jobb inom kulturområdet, hade gett kulturarvssektorn ett välkomnat och behövligt tillskott. Att kombinera behovet av arbetsmarknadsåtgärd med behovet av digitalisering i sektorn skulle innebära ett digitalt lyft. Vänsterpartiet föreslår därför i sin budgetmotion (2021/22:3278) möjlighet för kulturarvsinstitutioner att söka pengar för

att göra insatser för att digitalisera sina samlingar. Vi har föreslagit en satsning på 65 miljoner kronor per år och att den ska löpa över tre år.

I rapporter från Riksantikvarieämbetet och Länsmuseumerna lyfts också att många museer saknat kompetens för att skapa upplevelser för digitala besökare och ser behov av att både nyanställa och fortbilda befintlig personal.

Regeringen bör återkomma med förslag på hur kulturarvssektorn ska kunna säkra den kompetens man behöver för att möta besökares önskan om digitala upplevelser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4 Museernas säkerhetsarbete

Riksrevisionen granskade de centrala museernas säkerhetsarbete och släppte 2019 sin rapport där flera brister uppmärksammades. Bland annat konstaterades att bristen på spårbarhet i samlingarna innebär en säkerhetsrisk och att det visserligen finns god kännedom om att förebygga långsiktig förstörelse men att det är svårt för museerna att leva upp till önskad nivå och att beredskapen för plötslig katastrof är bristfällig. Många museer har sedan dess pekat på att det behövs mer resurser till samlingarna för att kunna öka kontrollen och i och med det förbättra sitt säkerhetsarbete. Vänsterpartiet menar att de satsningar som vi presenterar är ett första steg mot att öka resurserna till museerna men att på sikt behöver mer göras.

5 Världsarvet och vårt ansvar

Det finns i dag 15 svenska kultur- och naturobjekt som är med på Unescos världsarvslista. Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket har ett generellt uppdrag från regeringen att hantera frågan om världsarv i Sverige, och för förvaltningen ansvarar både offentliga och privata aktörer. På regional nivå har länsstyrelserna i uppgift att ha uppsikt över världsarven. 2019 togs Sveriges första världsarvsstrategi fram av Riksantikvarieämbetet. Strategiperioden fortlöper från 2020 fram till 2030. I fokus står världsarvssamordnarnas förutsättningar att samordna regionala och lokala aktörers bidrag i världsarvsarbetet så att det lokala och regionala världsarvsarbetet kan vara kvalitativt och utvecklingsinriktat. Strategin behandlar bl.a. förhållningssätten till Agenda 2030 och världsarvens bidrag till samhällsutvecklingen. Tyvärr lyftes inte strategin till riksdagens bord och arbetet med den har riskerat att falla efter p.g.a. coronapandemin. Vänsterpartiet vill se att det presenteras en tydlig uppföljning av strategin när tillräckligt lång tid har gått för att möjliggöra en sådan. Världsarvspolitiken måste vara aktiv. Regeringen bör återkomma med en uppföljning av strategin för de svenska världsarven. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige har haft en restriktiv ingång kring nya nomineringar till världsarvslistan, vilket i grunden är bra. I dag finns det framför allt kulturarv representerade på listan snarare än naturarv. Sveriges 15 kulturarv är alla materiella i form belägna på många olika platser i Sverige.

En översikt av världsarvens säkerhetsarbete bör göras och regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Kulturarvsorganisationerna

Ideella organisationer och civilsamhället är en avgörande del i hur mycket av vårt kulturarv som förvaltas runt om i landet. Genom små föreningar, oftast med lika små resurser, förvaltar och tillgängliggör man platser, byggnader, verk m.m. från norr till söder. Ofta pusslas ekonomin i föreningarna ihop med hjälp av biljettintäkter och mindre bidrag. Det är svårt att få ihop tillräckligt för att göra större investeringar eller möta större problem. Vänsterpartiet menar att för att alla delar av kulturarvet ska kunna bevaras och kunna besökas måste vi ta väl hand om de ideella krafterna som för det vidare. Vi vill se en utökning av stödet till det ideella kulturlivet, mer pengar till kultur-samverkansmodellen och en ny satsning på kulturvård där länsstyrelserna får möjlighet att utöka och förstärka sitt skydd av kulturmiljöer och kulturarv. Vänsterpartiet har föreslagit detta i flera tidigare budgetar och ser det som positivt att nu även regeringen påbörjat höjningen av dessa anslag.

Svenska kyrkan har sedan separationen från staten haft en särställning när det gäller anslag för bevarandet av kulturarvet. Den kyrkoantikvariska ersättningen ska bidra till att Svenska kyrkan kan underhålla kyrkobyggnader i hela landet. Det är av största vikt att det här arbetet får rätt resurser, och vid den senaste kontrollstationen föreslog vi en höjning med 40 miljoner kronor. Större satsningar behövs, men från flera håll hörs en oro för att det inte bara är ekonomiska resurser som saknas utan att det kan bli brist på rätt hantverkskompetens i Sverige.

Sveriges hembygdsföreningar arbetar med att skapa broar mellan dåtid, nutid och framtid. Man bidrar till att hålla hela Sveriges kulturarv levande och tillgängliggöra kulturarvet över landet. I dag är ca 400 000 personer engagerade i hembygdsföreningarna och verksamheten består av allt från insamling till dokumentation, utställningar, event och underhåll av byggnader. En stark hembygd rörelse möjliggör bevarande av historia som annars riskerar att mistas. Det ger också människor tillgång till kulturarv även utanför de stora städerna, och hembygdsföreningarna spelar en avgörande roll för landsbygdens kulturarv. Vänsterpartiet menar att hembygd rörelsen måste stötts och ges möjlighet att fortsätta att utöka sin verksamhet för att locka nya generationer.

7 Immateriellt kulturarv

Sverige är inte ett land som enbart är ”svenskt” och har aldrig varit det. Gränser har flyttats och invandring såväl som utvandring har alltid pågått och ovärderliga bidrag till vår kultur och vårt lands utveckling har lämnats. Den s.k. svenskheten är något relativt modernt. I början av 1800-talet, i samband med 1809 års krig och att landet fick en ny regeringsform, skedde en djupgående förändring och en helt ny identitet skapades. Det nya Sverige som skapades var inte bara något geografiskt och konstitutionellt nytt utan det var också på ett avgörande sätt fråga om en mental förändring. Poesin, språket och historieskrivningen fick till stor del definiera den nya svenskheten. Nationalistiska strävanden efter att bygga enspråkiga stater i en mångkulturell värld har dock inneburit förtryck av minoriteter. Så även i Sverige där både själva språken (som finska, meänkieli och samiska) och de människor som talade dessa språk fick utstå ett stort förtryck i skapandet av det nya Sverige. Detta ledde till att många berättelser och röster tystades då men även är tysta i dag. För Vänsterpartiet är det grundläggande att olika

röster får komma till tals och att olika erfarenheter synliggörs i den offentligt stödda kulturen.

Regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att både de språk och de berättelser som fanns före 1809 och som tillkommit senare får samma självklara utrymme när folkminnena ska nedtecknas och dokumenteras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Filmiskt kulturarv

Det filmiska kulturarvet är av mycket stor vikt. I dag görs och visas film nästan uteslutande digitalt. Den analoga filmtekniken är helt på väg ut. I Filminstitutets arkiv finns 2 600 svenska långfilmer och över 6 700 kortfilmer. Om kommande generationer ska kunna ta del av vårt filmiska kulturarv, från sent 1800-tal till 2000-tal, måste det digitaliseras. Vänsterpartiet anser att det svenska filmiska kulturarvet har lika stor vikt som andra kulturarv och inte får förfalla. Det filmiska kulturarvet får inte heller vara otillgängligt för allmänheten. Med en digitalisering kan filmerna visas på alla digitala biografer och på webben, via dvd och tv m.m. Det handlar kort sagt om en historisk möjlighet att göra kulturarvet tillgängligt i stor skala, samtidigt som det finns en överhängande risk att större delen av filmarvet går förlorad om inte denna chans tillvaratas inom kort.

I den takt som digitaliseringen av filmarvet sker i dag kommer det att dröja åtskilliga decennier innan det är klart. Dessutom är den samlade bedömningen att den utrustning som krävs för storskaliga digitaliseringsprojekt inte kommer att finnas tillgänglig i mer än en ytterst begränsad tidsperiod framöver p.g.a. brist på reservdelar och möjlighet till service. Även tillgång till kompetens kan inom en relativt snar framtid bli en bristvara och ett problem. Vänsterpartiet har under många år lyft denna fråga och är mycket angeläget om att kraftfulla åtgärder vidtas omgående.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att digitaliseringen av det filmiska kulturarvet påskyndas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Skolan och kulturarvet

Skolan och kulturinstitutionernas samarbete är viktigt för att öppna dörrar till kulturen för barn och unga. De statliga museernas styrdokument betonar att de särskilt ska integrera ett barnperspektiv och bedriva pedagogisk verksamhet. Många kulturarvsinstitutioner erbjuder programverksamhet riktad mot skolan och samarbetar med skolväsendet eller organisationer inom skolans område. På samma sätt betonar styrdokument för olika skolformer inom skolväsendet vikten av att elever får möta kulturarvet i undervisningen.

Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger, enligt läroplanen Lgr 11, en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Av grundskolans läroplan framgår även att skolan har en viktig uppgift i att ge överblick och sammanhang. Därför ska all undervisning anlägga vissa övergripande perspektiv. Ett sådant

perspektiv är ett historiskt perspektiv som, enligt läroplanen, kan bidra till att eleverna utvecklar ett dynamiskt tänkande, en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden.

Trots att det finns både ett utbud och styrning för att elever ska ta del av verksamheten vid museer, världsarv och arkiv sker det inte på ett systematiskt sätt i hela landet. I samband med kulturutskottets hantering av propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116) riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att det även bör utredas hur samarbetet mellan museernas verksamhet och undervisningen i skolan kan stärkas. Riksantikvarieämbetet fick sedan det uppdraget och det redovisades 2020. I deras rapport konstaterades att museer, arkiv och världsarv har blivit mycket bättre på att tillhandahålla program och material anpassat efter kursplanerna men att få riktar sig till förskola och särskola.

Många lärare är positiva till att ta del av kulturarvsinstitutionernas utställningar och material, men ekonomi, tidsbrist och geografiska avstånd utgör hinder. Pandemin har skyndat på digitaliseringen och det innebär ökad tillgänglighet för förskolor och skolor. Riksantikvarieämbetet konstaterar att det som nu saknas i styrkedjan är någon som följer upp barnens rätt till kultur i skolan. Vänsterpartiet har tidigare motionerat om ett kulturlyft för skolan med två scenföreställningar per läsår för alla elever och utbyggda skolbibliotek med bemanning. Vi ser att det behövs en ny yrkesroll i skolvärlden, kulturpedagogen, som kan vara länken mellan kulturen och skolan.

Regeringen bör utreda vilka förutsättningar som redan finns och vilka åtgärder som behöver vidtas för att varje skola ska kunna ha en kulturpedagog knuten till sig. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I dag har få av de anställda museipedagogerna en pedagogisk utbildning och det finns i dag ingen specifik utbildning för yrket utan bara enstaka kurser inom området. Riksantikvarieämbetet konstaterar att det skulle kunna höja kvaliteten ytterligare på det museipedagogiska arbetet om det fanns en särskild utbildning för den rollen.

Regeringen bör närmare undersöka behovet av en specifik utbildning för museipedagoger. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Nationella minoriteterna och urfolks kulturarv

Genom de olika konstarterna kan alla människor uttrycka sig, kvinnor som män, unga som gamla, oberoende av vilket språk de talar. Vi ser att bevarandet av minoriteterna och urfolks kulturarv inte får tillnärmelsevis samma resurser som den etablerade kulturen inom den rådande maktordningen.

Krav på återförande (repatriering) av föremål och kvarlevor har rests bland världens urfolk sedan 1970-talet. Repatriering handlar om rätten till det förflutna och sina förfäder. Det handlar också om försoning mellan urfolk och statsmakterna. Sametinget beslutade 2007 att kräva en fullständig identifiering av allt samiskt skelettmaterial i samtliga statliga samlingar, en kartläggning av hur museer och institutioner tillskansat sig materialet samt en repatriering av de samiska kvarlevorna. Ett etiskt råd ska enligt Sametingets förslag vara ett rådgivande organ för etiska frågor vad gäller hantering och förvaring av samiska kvarlevor. Vänsterpartiet satsar i höstbudgeten (2021/22:3278) på möjligheter för de olika ansvariga institutionerna att ta emot samiska föremål och kvarlevor. Resurserna kan t.ex. användas till att skapa magasin, konservering,

gravsättning eller andra kostnader som återinförandet kan innebära. Vänsterpartiet anslår 5 miljoner kronor per år till syftet.

Antiziganismen har funnits i Europa och Sverige lika länge som romerna själva. I Sverige har romer levt sedan början av 1500-talet. Romerna har genom historien blivit systematiskt förföljda, diskriminerade och trakasserade. De har utsatts för tvångssteriliseringar, omhändertaganden av barn och påtvingad assimilation. Enligt forskaruppgifter dödades ungefär hälften av Europas romska befolkning av nazisterna och deras medlöpare. Förintelsen är därmed att beteckna som ett folkmord på romer. Vänsterpartiet vill ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att genomföra dokumentation och kartläggning av romers och resandes bosättningar i syfte att synliggöra dem som en viktig del av vårt svenska kulturarv. För mer information, se vår höstbudget (2021/22:3278).

Nooshi Dadgostar (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Tony Haddou (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Håkan Svenneling (V)

Jessica Wetterling (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)